

Iskajo vsaki štiri dni
in velja s poštno
vrsto in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za tretji leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
npravnstvu tiskarni
st. Cirila, koroške
ulice št. 6. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. us-
kovega društva de-
lavskega list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Prejemanje listi čisto
se v tiskarni in po
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopis se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznaki se plačajo
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserti se sprejemajo
do sreda opoldne.

Štev. 24.

V Mariboru, dne 16. junija 1904.

Tečaj XXXVIII.

Mladenci, možje, k Mariji Pomagaj na Brezje!

Vedno bolj se bliža 4. julij, dan slovenskega mladeniškega shoda na Brezjah, dan v resnici znamenit in prevažen za vse slovenske mladeniče. Na noge torej vsi dobri, pošteni slovenski mladeniči! 4. julij je vaš dan, popolnoma vaš! Prihitite z vseh strani zelene Štajerske v najboljšem številu, da bo zastopana vsaka mladeniška Marijina družba, vsako bralno društvo, da bodo zastopane vse naše mladeniške zveze, da bodo zastopane vse župnije lepe naše lavantinske škofije! Pridite tudi vi mladeniči iz sekovske in sombotelske škofije, vas še pričakujemo s posebnim veseljem! Pa ne le mladeniči, tudi možje se vzdramite! Vse, kar bo zanimalo mladeniče, zanimalo bo tudi vas može. Ob navdušenosti mladih se boste ogrevali vi stari. Možje, vi župani, odborniki, vi dobri družinski očetje in vzorni gospodarji, pridite, ne bo vam žal nikdar!

Vspored tega romanja je mnogovrsten, je prekrasen. Posebni vlak odide po polnoči dne 4. julija iz Maribora, tako da bo ob 9 ure predpoldne na Otočah, zadnji železniški postaji pred Brezjem. Od tam gremo v procesiji moleč in pojoč k Mariji Pomagaj. V dobri uri hoda smo tam. Na Brezju nas Štajerice mili kranjski bratje slovesno sprejmejo. Od njih izpregovorita dva mladeniča, od nas odzdravita tudi dva mladeniča. Ob 11. uri bo prva romarska pridiga in slovesna sv. maša. Ob 2. uri popoldne ima svoj občni

zbor »Slov. kršč.-socijalna zveza v Ljubljani«, ki združuje že blizu 100 bralnih društev po Slovenskem. Ob 3. uri je velikanski mladeniški zbor pod milim nebom. Najprej nastopi slavnostni govornik s Štajerskega, drugi slavnostni govornik govori mladenič s Štajerskega in nato bodo nastopali mladeniči govorniki s Štajerskega, Koroškega, Kranjskega in Primorskega. Oh, to bo krasno gledati in poslušati naše slovenske mladeniče, ponos slovenske domovine, edino upanje matere Slovenije. In mladeničem se bodo pridružili tudi govorniki može. To bo velikanski mladeniški tabor. Kaj takega še Slovenci nismo doživeli. Tu se bodo spoznavali mladeniči, tu si bodo podajali bratski roke in prisegali delati vse dni za Boga in slovensko domovino!

Zvečer ob 6. uri se mladeniški zbor konča. Ob 7. uri bo druga romarska pridiga, nato slovesne večernice in rimska procesija. Ta čas bodo romarji lahko opravili sv. spoved. Komur pa je mogoče, naj jo opravi že doma. Dne 5. julija zjutraj ob 4. uri bo slovesna sv. maša, med mašo skupno sv. obhajilo romarjev in tretja romarska pridiga. Nato se ob 6. uri poslovimo od Marije Pomagaj in odrinemo v procesiji na Bled. Tjekaj dospemo v dobrih 2 urah. V ladjah se peljemo z razvitimi zastavami na otok bleški, kjer bo sv. maša in pridiga. Na tem najlepšem kraju slovenske zemlje bomo slovesno obhajali god naših slovanskih apostolov, sv. Cirila in Metoda. Tu bo naše oko občudovalo krasoto zemlje slovenske. V ladjah se zopet odpeljemo z otoka, v 3/4 urah smo na postaji Lesce, od koder se ob 2. ure popol-

odpeljemo s posebnim vlakom v Ljubljano, kamor dospemo ob 4. uri. Tam bo slovesni vsprejem priredila ljubljanska »slov. kršč.-socijalna zveza.« Potem se razdelimo v večje oddelke in odločeni voditelji nas bodo vodili po slovenski prestolnici, po beli Ljubljani in nam razkazali vse njene znamenitosti. Ob 8. uri zvečer pa priredi »Zveza« veliko vrtno veselico s prezanimivim vspeškom v čast vsem milim zunanjim gostom. Po polnoči se odpeljemo na Štajersko, tako da bo v sredo predpoldne že vsak doma. Ker bo košnja že končana in se še-le začne žetev, si bo dva dni pač vsakdo lahko pritrgal za romanje. To je v poglavitnih potezah vspeškom vseslovenskega mladeniškega shoda. Vsega ne smemo razodeti. Mladeniče čaka veliko presenečenje. Lahko pa rečemo: kaj takega se nikdo ni doživel.

In zakaj romamo na Brezje? Zategadelj, da letos v Marijinem jubilejnem letu najlepše počastimo kraljico slovenskega naroda, preblašeno Devico Marijo, se ji poklonimo, se ji izročimo v njeno varstvo ter ji prisežemo biti tudi v bodoče do hladnega groba zvestovani sinovi. Ta shod bo za to najlepši praznik vseh naših mladeniških Marijinih družb.

In zakaj se zberemo na velikem mladeniškem zboru na Brezjah? Zato, da se navdušimo za sveto narodno delo v povzdigo slovenske domovine, v napredek slovenskega ljudstva na edino pravi katoliško-slovenski podlagi, da spoznamo važnost in moč ter pomen katoliško-narodne organizacije na Kranjskem in da poneseemo seme te organi-

Listek.

Vojni zakoni in zakoni sreca.

(Povest. — Iz Hrvaškega prevel Ivan Vuk.)

I. Zapovednik in podložen — oče in sin.

»Gospod stotnik Gostovinski!« de polkovnik in pokaže s prstom črto na generalšabskem zemljevidu. — »Sedaj je zvečer, ura 10. Čez jedno uro odrinete s svojo stotnijo in stotnijo lovcev, katero vam odstopi major lovskega bataljona. Šli boste po tem potu skozi gozd. Sovražnik je na severni strani, a vi se morate držati vzhodne, da ga obidete in zagrabite iz onega gozda v krilo. Ker so oni hribčki obraščeni z gozdom, vam bo to lahko delo, le previdni morate biti. Če pa naletite prej na sovražnika, ne spuščajte se v boj, ampak se umaknite na desno. Ob starih v jutro morate biti na svojem mestu v dotiki s sovražnikom. Ob zori se navalim jaz s svojim polkom od spredaj nanj. O tem vas bodo obvestili strelji iz pušk. V tistem času ga napadite od strani. Ste me razumeli?«

»Na službo, gospod polkovnik«, odvrne mladi častnik in oči se mu zasvetijo.

»Opozorjam vas še, da bodi vaše kre-

tanje povsem tiho, da sovražnik ničesar ne opazi.«

»Na službo, gospod polkovnik.«

S tem je polkovnik povedal vse, kar je bilo potrebno. A sedaj še jedna prošnja, katero je imel oče do svojega sina jedinca:

»Če treba služiti domovini, mora biti pravi vojak vedno pripravljen se zanjo žrtvovati in če treba s svojim življenjem. A tvegati svoje življenje po nepotrebnem, to ni dostojno za vojaka, če bi se ti kaj takega kazalo, Andrej, ne pozabi, da si sin, soproj in oče. Me razumeš?«

»Ne skrbi, dragi oče!«

»Naj te obvaruje Bog!«

Oče in sin si stisneta roke ter se poslovita

II. Žalostna vest.

Noč je mrka, hladna in strašna.

Stotnik Gostovinski je ravno izdal odredbe in krenil na pot. V tem pridirja pred četo glasnik, vihteč v rokah papir. Pred stotnikom obstane in mu poda pismo. Takoj je odpre in čita. Lice mu je postalo bledeješe, bledeješe, kakor svetloba luči, ki je obsvetljevala pismo.

V njem je bilo napisano z nerazločnimi črkami: »Moj Andrej! Milana napadajo grozni krči. Največja nevarnost! Prosim, pridi takoj! Tvoja neutolajljiva Marica.«

Stotnik vzdihne bolestno. Milan je njegovo edino dete, njegovo največje veselje, njegova najlepša nada...

Ali naj zapusti svoje mesto? Ni mogoče! Zopet poleti na čelo svoje čete, ki je med tem odšla naprej in težke misli mu roje po glavi. Ali samo za hip. Strese z glavo in zopet je gospodar samega sebe, zopet je pravi vojak. Mirno je vodil četo in s krepkim glasom dajal povelja...

Sedaj gredo počasnije. Gozd je gostejši, tla močvirnata. V tem pridirja na penečem konju jezdec ter je utere ravno proti stotniku. To ni vojak, ker ne nosi uniforme, ampak obleko — obleko kakoršno nosi služinčad grofovske obitelji Gostovinskih. Hitro je spoznal svojega gospoda in komaj spregovori:

»Gospod grof! Gospod grof! Milan umira. Zdravnik pravi, še dve uri... Neprenehoma vas kliče. Gospa grofica vas zaklinja, da pridete kakor najhitreje!«

»Ne morem!«

»Samo za trenotek, gospod grof, da vas vaše umirajoče dete še zadnjikrat vidi. Gospa grofica se je že dvakrat onesvestila.«

»Niti besede ne maram več slišati!« krikne stotnik trdo in surovo. — »Naprej, naprej!«

Sluga se vrne, a četa ide naprej...

zacije v obmejne pokrajine in je posejemo vsepovsod, da se bo okrepila v nas prava katoliška zavest in da se bo povzdignila v nas naša narodna moč, naša narodna izobrazba in se zagotovil naš narodni obstanek.

Sedaj pa veste vsi, zakaj romamo na Brezje. Kdo bi še sedaj ostal doma? Mladenci Marijinih družb, vsi drugi poštene mladenci in vrli možje, pridite torej! Naj nas vodi, kakor pri vsem našem delovanju, tudi pri tem romanju vzvišeno geslo: Z Bogom in Marijo za slovensko domovino!

Kmetje se gibljejo.

Težki časi obiskujejo kmeta v sedanji dobi, ki nosi znak hudega boja med različnimi stanovni, znak škodljive samopašne židovske konkurence. Zato pa se dviga kmet povsod iz svoje prejšnje brezbriznosti in se izkuša z vsemi sredstvi obraniti hudih nasprotnikov svojega stanu. Združujejo se kmetje po vseh deželah, ker le složni in združeni moremo kaj doseči in res napredovati tako, kakor zahtevajo od nas časovne razmere. Posebno živahno kmetško gibanje opazujemo na Tirolskem. Gotovo ne bo brez koristi za nas, ako se seznanimo v naslednjih vrstah z njihovim gibanjem in njihovimi zahtevami.

Dne 4. maja so v Stercingu na Tirolskem zborovali kmečki delegati, ki so zastopali 170 kmečkih občin. Na shodu delegatov so bile sprejete sledeče resolucije:

Splošne zahteve: Prvi splošni kmetški shod zahteva, da se niti za las ne prikrajšajo v ustavi ljudstvu zajamčene pravice in naj se zopet omogoči delovanje državnega zbora, a ne samo za rešitev državnih potrebščin, marveč tudi za koristi ljudstva. Neobhodno so potrebne preosnove pri davkih in pristojbinah. Odpraviti naj se zemljiški in hišno-razredni davek kot državna davka in naj se preosnova teh davkov nakaže občinam. Nadalje zahtevamo preosnove pristojbin, poddržavljenje notarijata. Da bode pokrit primanjkljaj, ki ga bode državi povzročila prepustitev zemljiško- in hišno-razrednega davka občinam, naj se poviša na zgoraj dohodninski davek, ki naj se bolj primerno porazdeli med posamezne narode v Avstriji. Znatno naj se obdači mobilni kapital osobito na borzi. Vpeljejo naj se davki na lišp in potrate, kojega imajo že vpeljanega druge države.

V armadi zahtevamo dveletno vojaško službo, tudi naj odpade v 11. in 12. službenem letu predpisana orožna vaja. Za čas četve naj se dovoli vojakom dopust, kakor

v Nemčiji, in šesttedenski dopust jeseni. Ubogim rezervistom naj vojna uprava povrne potne stroške. V armadi bodi uveden nedeljski počitek, tudi naj se odpravi prisilni dvoboj. Spremene naj se tudi predpisi o pripredah v prilog kmetom. Nadalje obsega resolucija več zahtev glede potrebnih železnic.

Nadalje protestirajo najodločneje proti temu, da bi se pogodba z Ogrsko ali pa avtonomni carinski tarif uveljavila s § 14. in zahtevajo, da dobe živinoreja, sadje- in vinoreja ter gozdarstvo primerno zakonito varstvo. Pri sklepanju carinskih in trgovskih pogodb naj se poskrbi, da se ohranijo našemu trgu za sadje, vino in živino dosedanjim odjemalci, in če to ne bode mogoče, morajo se preskrbeti kmetijskim pridelkom odjemalci v inozemstvu. Naše meje naj bodo zaprte uvozu mesa in živine iz Rusije, Balkana in prekmorskih držav. Zahtevali so varstvo za naše gozdarsko gospodarstvo in med drugim ugovarjali nameravanim premembam tarifa, s katerim bi bila znižana cena lesu iz drugih držav. Nadalje protestirajo, da se krati kmetom v državnih gozdih in pašnikih pravica do paše. Uvedejo naj se direktne volitve, razdele mandati po razmerju davkov in prebivalstva, odpravijo neopravičeni privilegiji in dovoli splošna kurija za deželni zbor.

Končno pozdravlja resolucija zvezo kmečkih posestnikov kot prvo rešitev za zatirani kmečki stan. Kjer se družijo vse, tam ne sme kmečki stan ostati osamljen, ako hoče ostati zaslomba države. Le v edinosti je kmečki stan močan. Dne 5. junija se je vršil shod, na katerem je bilo 7000 kmetov. Na shodu so bile predlagane resolucije z velikim navdušenjem sprejete. Novoustanovljeni kmečki zvezi je takoj pristopilo 500 kmetov. Shod so priredili krščanski socijalci.

Rusko-japonska vojna.

Poveljnik prve japonske armade Kuroki je začel prodirati iz Fenvangčenga proti Niučvanu. Ruske prednje straže so se počasi umikale ter zadrževale sovražnika, kjerkoli so mogle. Zato je prišlo do mnogo prask med prednjimi stražami, kjer so zdaj eni zdaj drugi zmagali. General Kuropatkin je brzojavil carju: »Mi se počasi umikamo pred številnejšimi vojaškimi četami.«

Tu moramo spominjati na vest, ki se je pojavila začetkom vojne in ki se je glasila: Rusi bodo izvabili Japonce v notranjost Mandžurije, kjer bodo krvavo obračunali z njimi. Ali Kuropatkin radi tega nalašč bobna v svet, da ima sovražnik še vedno premoč.

Čim bolj se sedaj Kuropatkin umika, tembolj množi svojo moč, Japonsko pa slabi, ker morajo Japonci puščati na raznih krajih posadke, da si zavarujejo hrbet in strani ter proviantske zveze. Kuropatkin hoče baje pridobiti predvsem mnogo časa. Gotovo računa s tem, da bo v notranjost Mandžurije prodirajočim Japoncem končno baltičsko brodovje uničilo morskoro zvezo s Korejo. Tako bi Japonci ne mogli dobiti iz domovine živil, kar bi bil zanje najhujši udarec. Še le potem bo morda Kuropatkin zadal Japoncem glavni udarec. Kaj se bo v resnici zgodilo v prihodnjih dneh, ne more nihče prerokovati. Večinoma prevladuje mnenje, da se bo Kuropatkin počasi umikal, a pri umikanju bo poizkušal sovražniku zadajati kolikor mogoče igub. Obratno bodo skušali Japonci kje presenetiti Ruse v prihodnjih dneh, še predno se prične deževna doba, ki traja od julija do avgusta ter prisiliti Kuropatkina, da se zaplete v boj, predno se more umakniti na določeno mesto, kar bi odločilo vojsko za prvo leto. Tako razumen vojak, kakor je Kuropatkin, pa se bo izvestno znal ogniti japonskim zanjkam in bo izvestno poizkušal Japonce vjeti — v svoje zanjke. Kakor kaže pogled na sedanje bojišče, bo veliko vlogo pri Kuropatkinovem bojevanju imela ruska vladivostoška armada pod poveljstvom Linjeviča in Rennenkampfa, ki bo vedno vznemirjala Japonce za hrbtom.

Kuroki pa vendarle počasi prodira, kajti preko črte Siujan Saimaci se ni šel, ampak pomnožuje ondi japonske čete. Kuroki z glavnim delom armade je še baje v Fenvančenu. Iz neke vesti iz Niučvana bi bilo posneti, da se umikajo tudi ruski oddelki, ki so bili poslani vznemirjati generala Oku za hrbtom.

Ker bo skoro nastopila deževna doba, bo gibanje Japoncem jako otežkočeno, ruske čete v Mandžuriji pa bodo med tem časom se lahko pomnožile s številnimi novimi četami iz Evrope. Rusi so mnenja, da prodiranje Japoncev sedaj ne bo trajalo dolgo, ker jih bo skoro pričelo ovirati deževje.

Boji.

Petrograd, 6. junija. General Kuropatkin brzojavlja carju: O posameznostih spopada dne 30. maja pri Vafanku se poroča: Neki ruski konjeniški oddelek, obstoječ iz dragoncev, kozakov, jezdečih strelcev in ene baterije, je dobil, prihajajoč od Vančialina, proti poldne 30. maja obvestilo, da dve stotniji obmejne straže menjavata strele s sovražniki, ki so se utrdili v Učiatunu. Konjeniški oddelek je nato zdirjal proti Vafanku. Proti 1. uri popoldne je sovražnik s precejšno močjo udril

»Za mano, tovariši!«

V najgostejšo trumo sovražnikov se zaleti kakor ogenj. Jeklo ali svinec, ki bi pogodilo njegovo srce, bi pozdravil kakor prijatelja in rešenika. Ali niti eden od sto in sto, ki so merili na njegovo prsi, ga ni podrl. Le spraskala so ga, da mu je tekla kri raz obraz, ramen in nog. Njegovi zvesti vojaki, ki so se jeli umikati, planejo za svojim junaskim poveljnikom z gromkim »hura«. Kakor silna povodenj podere vse, tako je ta naval podrl veliko številnejšega sovražnika. On se obrne, začne bežati — in pade ostalim četam nasproti.

Zmaga je bila za naše sijajna. A oni, ki je dal boju zmago, ki je z nadčloveškim naporom in hrabrostjo zagotovil slavo naši armadi, je zgubil mnogo krvi. Kakor brez duše se zruši s konja. Jeden vojak ga prestriže...

Na vzhodu se je jelo rdečiti in zlato solnce je malo zatem vsplavalo in pozlatilo kri na bojišču.

III. Zopet zapovednik in podložni — zopet oče in sin.

Drugo jutro je polkovnik zapovedal, da se zbere ves polk. In med nje je prišel on s častniki. Polkovnik, ki se je navadno držal raven kot sveča, je vpognjen, njegov obraz se je zelo spremenil in se postaral. Zdi se,

V prsih stotnikovih je divjal besen boj. Strašna je bila borba med srčnim čustvom in trdimi dolžnostmi; boj med očetom in vojakom. Zmaga se je nagibala sedaj na jedno, sedaj na drugo stran in to je napravljalo v prsih stotnika grozne duševne muke. Naposlend — naposlend se odloči.

»Gospod nadporočnik Vukovič!« reče nesrečni častnik, ki je jahal kraj njega. »Slišali ste, kaj se je zgodilo v moji družini. Prevzemite za nekaj časa poveljništvo. Najdalje do pol štirih se vrnem.«

»Na službo, gospod stotnik!«

Gostovinski spusti uzde in spodbode konja. Poletel je kakor veter proti taljanskemu gradiču, kjer je njegovo dete ležalo na smrtni postelji...

Stopil je v sobo. Globoko se prikloni nad posteljico. Mali, že na pol mrtev, spozna takoj svojega očeta in mu ovije vroče ročice krog vratu. Nesrečni častnik je gledal z dolgim, tožnim pogledom sinka, ga vroče poljubil, poljubil soprogo, ki je presunljivo plakala — in nato je oddiral na plano, zasedel svojega konja, ga spodbodel — in letelo je preko polja in gozda, prek grma in trna, da čim prej pride do svoje čete. V srcu mu je bilo težko.

Nakrat — čuj! — kaj je to? Postane za hip, poslušaj — sedaj zopet! V resnici: pokažanje pušk? Ne, uho ga ne vara. Boj se

je začel mnogo prej, kakor si je on mislil — ravno je najhujše pokalo, mogoče, da se že približuje koncu. Kaj, če se bo nesrečno izšel, nesrečno radi njegove krivde? O Bog, o Bog, samo tega ne dopusti! Silno spodbode konja. Plemenita žival se globoko vspne in poleti kakor vihar.

Bojni metež je postajal vedno hujši. Strel za strelom je grmel. Zemlja se je tresla in drhtela pod udarci kopit od stotine konj. In sedaj — nasproti mu pridrve prvi njegovi konjeniki, umikajoči se premoči sovražnika. In tam — tam se mešajo.

Strašna duševna bol za izgubljenim jedincem in jokajočo soprogo, velik telesni napor, k temu pa grozna misel, da se je težko pregrešil zoper najostrejši in najstrašnejši zakon, čustvo o odgovornosti, ki pade nanj, ako se boj nesrečno konča; vse to je vtilo v njegovo dušo strašno moč. Ravno je opazil, kako so nadporočnika Vukoviča nesli težko ranjenega z bojišča. O, srečen človek! Ko bi bil on na njegovem mestu! Kako mu zavida! Sedaj je sredi svojih. Sovražnik strašno pritiska. Opazil je, da je postal položaj najslabši. Stotnik zgrmi:

»Za mano, tovariši!«

Spodbode konja. Konj skoči dva koraka in se zruši mrtev. Z velikim naporom se izkopa stotnik spod njega in zasede drugega.